

## **Punctul de vedere al Consiliului Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior privind fundamentarea cifrei de școlarizare pentru anul universitar 2017/2018**

### **Rezumat**

Pentru facilitarea atingerii țintelor din Strategia Europa 2020, pentru evitarea riscurilor de accentuare a excluziunii sociale în ceea ce privește accesul la studiile de nivel universitar și pentru asigurarea predictibilității și stabilității funcționării instituțiilor de învățământ superior, Consiliul Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior susține menținerea pentru anul universitar 2017/2018 a unui nivel similar al cifrei de școlarizare pentru învățământul superior din România, respectiv alocarea unui număr de 62.000 locuri finanțate de la bugetul de stat pentru studiile de licență și 35.600 locuri finanțate de la bugetul de stat pentru studiile de master. Nu a făcut obiectul analizei, dar aceeași poziție este valabilă și pentru studiile de doctorat.

Pentru îmbunătățirea capacității de fundamentare a politicilor naționale din domeniul învățământului superior și a corelării acestuia cu nevoile generale ale societății, Consiliul Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior semnaleză importanța colectării datelor relevante la nivel național, sprijină Ministerul Educației Naționale în demersurile pentru adoptarea unui act normativ care să reglementeze unitar operaționalizarea instrumentelor informatice care asigură această colectare și pentru încheierea unor acorduri interinstituționale pentru funcționarea Registrului Educațional Integrat.

Consiliul Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior împărtășește punctul de vedere exprimat de Curtea de Conturi a României cu privire la importanța ridicării calității, atractivității și relevanței economice a studiilor universitare din România și susține necesitatea adoptării pe baza unei largi consultări cu toți factorii interesați a unei strategii comprehensive și a unui plan de măsuri concrete care să promoveze echitatea și incluziunea socială în accesul la studii universitare, competitivitatea internațională a instituțiilor de învățământ superior din România, adaptarea programelor de studii la cerințele complexe și dinamice ale economiei și societății secolului XXI. O asemenea strategie, la a cărei temeinică pregătire și elaborare Consiliul Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior

poate contribui în mod semnificativ, va putea lua în considerare și o modificare a modului în care se alocă locurile de studii la nivel național, ca și în interiorul instituțiilor de învățământ superior.

### Considerații introductive

Acest punct de vedere a fost solicitat în ședința CNSPIS din data de 13 ianuarie 2017 cu termen de predare pe 31 ianuarie 2017. Menționăm că este pentru prima dată de la înființarea CNSPIS când Ministerul Educației solicită Consiliului Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior fundamentarea propunerii de cifră de școlarizare pentru învățământul superior la nivel de licență și master. Analiza a fost influențată de constrângerile de timp datorate termenului scurt transmis de decident și de accesul limitat la datele statistice necesare.

Cifra de școlarizare anuală se propune în temeiul articolului 222, aliniatul (1) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare<sup>1</sup>, ținând cont de obiectivele asumate în cadrul strategiilor naționale și europene, inclusiv *Strategia<sup>2</sup> educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020*, *Strategia<sup>3</sup> națională pentru învățământ terțiar 2015-2020*, *Strategia<sup>4</sup> națională pentru ocuparea forței de muncă 2014-2020* și *Strategia<sup>5</sup> Europa 2020*.

Pentru fundamentarea acestui punct de vedere privind cifrele de școlarizare propuse pentru ciclurile universitare de licență și master au fost luate în considerare următoarele:

- Evoluția numărului de absolvenți de liceu cu diplomă de bacalaureat din ultimul deceniu;
- Numărul estimat al absolvenților de liceu din promoția curentă și din promoțiile anterioare care nu au promovat examenul de bacalaureat;
- Evoluția numărului de absolvenți de studii de licență, cu diplomă de licență, din ultimul deceniu;

<sup>1</sup> Legea Educației Naționale nr. 1/2011, actualizată: ”art. 222, alin. (1) Învățământul universitar de stat este gratuit pentru cifra de școlarizare aprobată anual de Guvern și cu taxă, în condițiile legii.”

<sup>2</sup> Hotărârea nr. 317/2016 privind aprobarea Strategiei educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020

<sup>3</sup> Hotărârea nr. 565/2015 privind aprobarea Strategiei naționale pentru învățământ terțiar 2015-2020

<sup>4</sup> Hotărârea nr. 1071/2013 privind aprobarea Strategiei Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020 și a Planului de acțiuni pe perioada 2014-2020 pentru implementarea Strategiei naționale

<sup>5</sup> [https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester/framework/europe-2020-strategy\\_en](https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester/framework/europe-2020-strategy_en)

- Numărul estimat al absolvenților de licență din promoția curentă și din promoțiile anterioare, care nu au promovat examenul de licență;
- Capacitatea de școlarizare a instituțiilor de învățământ superior de stat;
- Diversificarea ofertei educaționale a instituțiilor de învățământ superior;
- Respectarea angajamentelor luate în cadrul *Strategiei Europa 2020* și al *Strategiei naționale pentru învățământ terțiar 2015-2020*, privind indicatorul educația terțiară<sup>6</sup>;
- Situația sistemului de învățământ superior românesc, în context european și regional.

Prezenta analiză, fără a beneficia de resurse de timp și de informații suficiente, nu își propune o fundamentare detaliată a ofertei și cererii de locuri în învățământul terțiar, ci dorește să estimeze, pe baza datelor istorice, evoluția sistemului de învățământ superior românesc în contextul alinierii acestuia la strategiile naționale și europene menționate. Din acest motiv, prezentul document nu analizează în profunzime aspecte referitoare la piața muncii, aspecte ce vor fi luate în considerare în cercetările viitoare:

- Corelarea cu nevoile angajatorilor;
- Creșterea calității programelor de studii, inclusiv prin optimizarea componentei practice a acestora, în vederea îmbunătățirii inserției absolvenților pe piața forței de muncă;
- Stimularea implicării comunității academice în prospectarea cererilor sociale și economice de calificări universitare, în optimizarea fluxurilor studentești și a programelor de studii în funcție de ceste cereri;
- Rezultatele studiilor de inserție a absolvenților pe piața forței de muncă.

Totuși, strategiile naționale și europene din domeniul educației terțiare și ocupării forței de muncă au avut la bază studii referitoare la piața muncii, iar prin raportarea la aceste strategii și la principalii indicatori ai acestora luăm în considerare implicit și nevoile pieței muncii. Pentru o mai bună abordare a acestora este nevoie de o acțiune conjugată a mai multor ministere și institute naționale de cercetare cu atribuții în domeniu.

Strategia Europa 2020 pune accent pe creșterea competențelor, având printre obiective ca *cel puțin 40% dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani să aibă finalizate studii*

---

<sup>6</sup> Deși educația terțiară include și programele de studii post-liceale, indicatorii de educație terțiară asumați prin *Strategia Europa 2020* și statisticile EUROSTAT se referă strict la programe de studii clasificate ISCED 5 și 6 (studii superioare universitare), deci nu includ programele de studii post-liceale.

terțiare. În acest context, ținta pentru România este de 26,74%, ceea ce ia în calcul nevoia pieței muncii actuale și previzionate de a avea angajați calificați cu studii superioare<sup>7</sup>:

„(2) Uniunea urmează să combată excluziunea socială și discriminarea și să promoveze justiția și protecția socială, precum și egalitatea între femei și bărbați. În definierea și punerea în aplicare a politicilor și a acțiunilor sale, Uniunea urmează să țină seama de cerințele legate de promovarea unui nivel ridicat de ocupare a forței de muncă, garantarea protecției sociale corespunzătoare, combaterea excluziunii sociale, precum și un *nivel ridicat de educație și de formare profesională*.”

Necesitatea de absolvenți de studii superioare este marcată și de „(7) Statele membre și Uniunea ar trebui să abordeze, de asemenea, impactul social al crizei și să vizeze construirea unei societăți bazate pe coeziune, în care *oamenii să aibă capacitatea să anticipeze și să gestioneze schimbările*, precum și să aibă o participare activă în societate și în economie.”

Anexa Deciziei 1848/2015 a Consiliului European, prevede la orientarea 6 – *Îmbunătățirea ofertei de forță de muncă, de aptitudini și competențe* – „Statele membre, în cooperare cu partenerii sociali, ar trebui să promoveze productivitatea și capacitatea de inserție profesională printr-o ofertă adecvată de cunoștințe, aptitudini și competențe relevante. Statele membre ar trebui să realizeze *investiția necesară în toate sistemele de educație și de formare profesională pentru a îmbunătăți eficiența și eficacitatea acestora în ridicarea nivelului de aptitudini și competențe al forței de muncă* pentru a le permite astfel să anticipeze și să răspundă mai bine necesităților aflate în schimbare rapidă ale piețelor dinamice ale muncii, într-o economie din ce în ce mai digitală și în contextul schimbărilor tehnologice, de mediu și demografice. Statele membre ar trebui să își intensifice eforturile pentru a *îmbunătăți accesul tuturor la învățare de calitate pe tot parcursul vieții* și pentru a pune în aplicare strategii de îmbătrânire activă care permit prelungirea vieții profesionale.”

*Urmărirea acestor obiective necesită o fundamentare atentă nu doar a cifrei de școlarizare globale ci și a modului de distribuire a acestora pe universități, cu o atenție sporită acordată domeniilor de specializare inteligentă și de prioritate publică și mecanismelor de promovare a echității sociale, ce nu au făcut obiectul acestui studiu.*

<sup>7</sup> DECIZIA (UE) 2015/1848 A CONSILIULUI din 5 octombrie 2015 privind orientările pentru politicile de ocupare a forței de muncă ale statelor membre pentru 2015

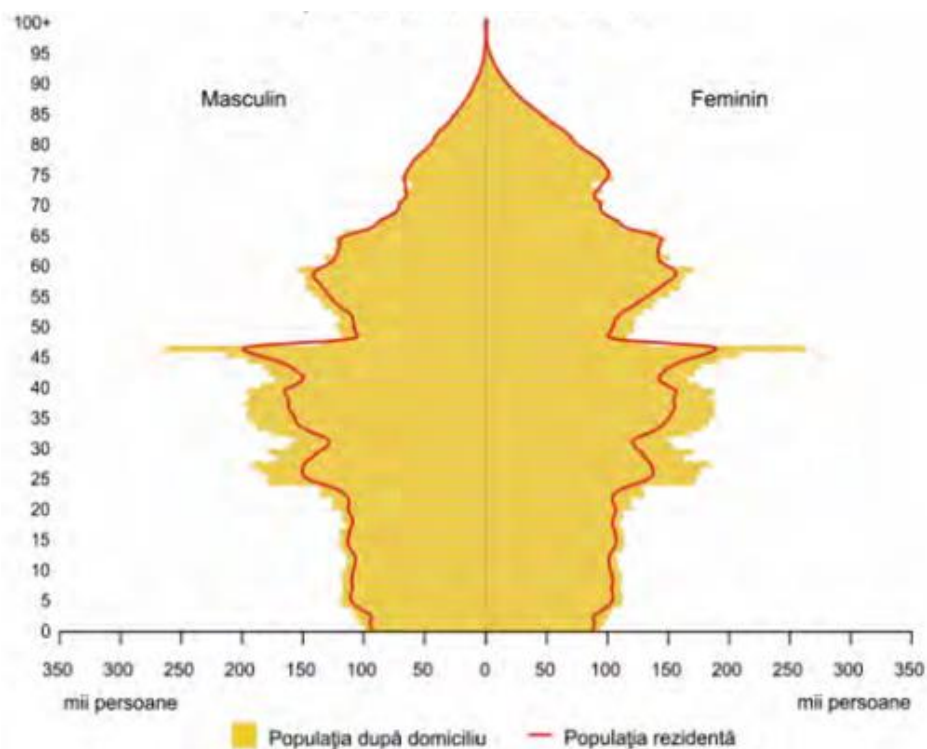
### ***1. Evoluția populației universitare și capacitatea de școlarizare a universităților***

România a înregistrat o scădere demografică semnificativă în perioada post-comunistă determinată, cu precădere, de scăderea ratei natalității și de emigrarea masivă a populației. Distribuția populației rezidente, pe vârste și sexe, la 1 iulie 2014 este prezentată în *Figura 1*. Deoarece majoritatea studenților provin din grupa de vârstă 18-23 ani, șocul demografic post-1990 a fost puternic resimțit în învățământul universitar în perioada 2008 -2013 când numărul studenților din cadrul programelor de licență s-a înjumătățit, diminuându-se de la 891.098 în anul universitar 2008/2009 la 433.234 în anul universitar 2013/2014, după cum se poate observa și în *Figura 2*. Această evoluție a fost determinată și de alți factori precum reducerea ratei de promovare la examenul de Bacalaureat, adoptarea sistemului Bologna, ce a redus durata studiilor de licență, impunerea standardelor de calitate și a capacității maxime de școlarizare pentru programele de învățământ la distanță/frecvență redusă, satisfacerea cererii de calificări superioare pentru o mare parte dintre cetățenii care înainte de începerea studiilor universitare au activat pe piața muncii, creșterea numărului de absolvenți de liceu care aleg să studieze în străinătate precum și scăderea posibilităților materiale ale populației de a urma studii superioare în regim cu taxă, mai ales în perioada crizei economice 2008-2012. Scăderea efectivelor universitare de licență din perioada 2008-2013 a fost mult mai accentuată la nivelul instituțiilor de învățământ superior particulare (diminuare cu 81%, de la 410.859 la 79.246) decât la nivelul instituțiilor de învățământ superior de stat (cu 26%, de la 480.239 la 353.988) și a fost înregistrată, cu precădere, la programele de învățământ la distanță și frecvență redusă (diminuare cu 86%, de la 350.246 la 51.030), comparativ cu programele de învățământ cu frecvență (diminuare cu 26%, de la 516.468 la 381.944).

În ultimii 3 ani, se poate constata o anumită stabilizare, atât în ce privește grupul demografic țintă (*Figura 1* și *Tabelul 1*), cât și a efectivelor de studenți, mai ales la universitățile publice, unde variațiile populației universitare au fost de maxim 1,5% în jurul valorii de 350.000 de studenți. În conformitate cu datele prezentate de Consiliul Național pentru Finanțare în Învățământul Superior, numărul total de studenți pentru care universitățile publice au primit subvenții bugetare a cunoscut mici variații în jurul valorii 285.000. ***Alocarea cifrei de școlarizare pentru anul universitar 2017/2018 trebuie să țină cont și de această stabilitate înregistrată în***

***ultimii ani în învățământul universitar public și să evite inducerea de șocuri insuficient fundamentate și pregătite în funcționarea instituțiilor de învățământ superior..***

Un alt aspect relevant pentru alocarea cifrei de școlarizare este capacitatea de școlarizare a universităților publice. Numărul maxim de studenți care pot fi școlarizați în cadrul unui program de studiu este determinat în urma procesului de autorizare provizorie/acreditare a programului și este aprobat anual prin Hotărâre de Guvern. În *Barometrul Calității Sistemului de Învățământ Superior* publicat în anul 2015 de Agenția Română de Asigurare a Calității în învățământul superior sunt centralizate datele din HG 580 /2014 rezultând o capacitate de școlarizare (pentru anul I - licență) de 169.092 de locuri în instituții publice și 46.385 de locuri în instituții particulare pentru anul universitar 2014/2015 (a se vedea *Figura 3*). Prin comparațiile efectuate cu situația aprobată prin HG 376/2016 pentru anul universitar 2016/2017 pentru un grup de 10 universități publice cu programe diverse, cumulând aproximativ o treime din capacitatea de școlarizare din instituții publice în 2014/2015 (55.989 de locuri), se constată o ușoară creștere de 1,6% (ajungând la 56.892 de locuri în 2016/2017) deși există universități ce înregistrează creșteri/scăderi semnificative (între 10% și 20%) ale capacității de școlarizare în ultimii 2 ani. În concluzie, ***universitățile publice românești funcționează, în medie, pe parcursul celor 3-4 ani de studii de licență, la aproximativ jumătate din capacitatea maximă de școlarizare.***

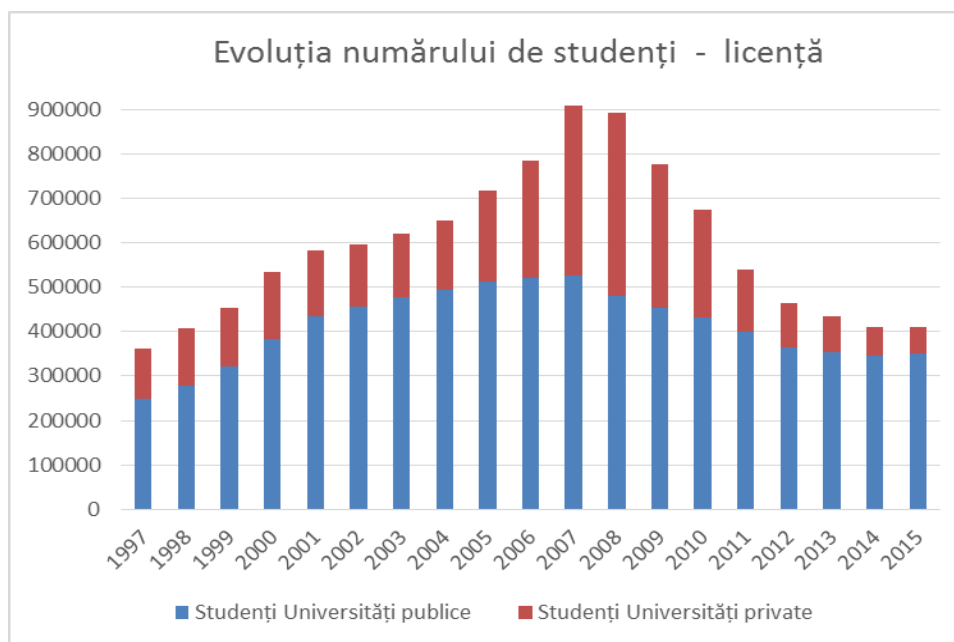


**Figura 1.** Populația după domiciliu și populația rezidentă, pe vârste și sexe, la 1 iulie 2014  
[Sursa: Institutul Național de Statistică (decembrie 2015) – Anuarul Demografic al României 2015]

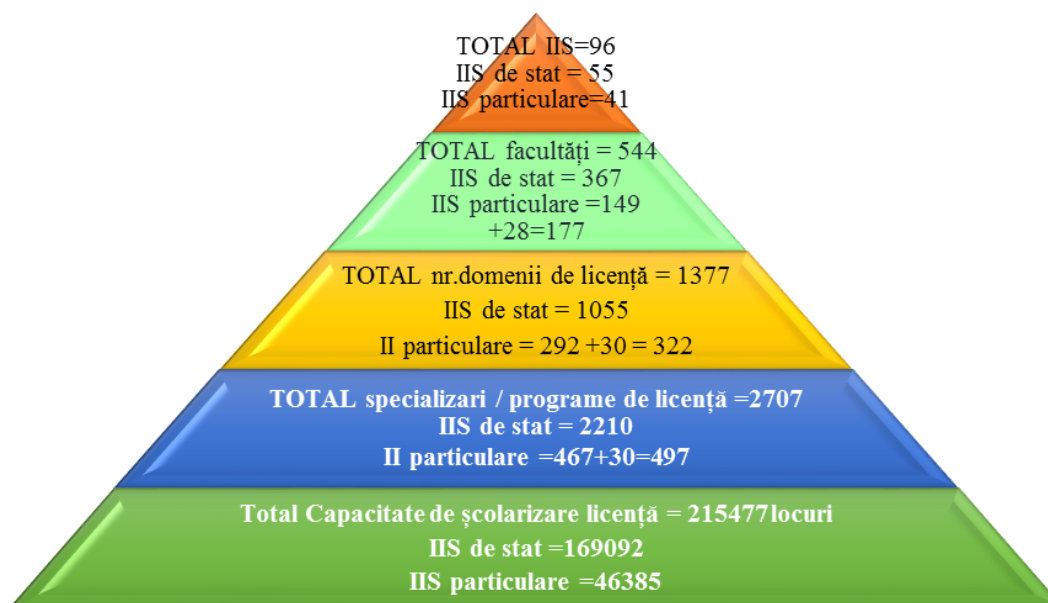
Vârsta	15	16	17	18	19	20	21	22
Populație rezidentă	208656	215674	220360	219741	218306	214364	214433	220890

**Tabel 1.** Populația rezidentă, pe vârste, extrapolând la 1 iulie 2017 datele INS din 1 iulie 2013  
(valori estimate)

[Sursa: Institutul Național de Statistică (2016) – Anuarul Statistic al României 2015]

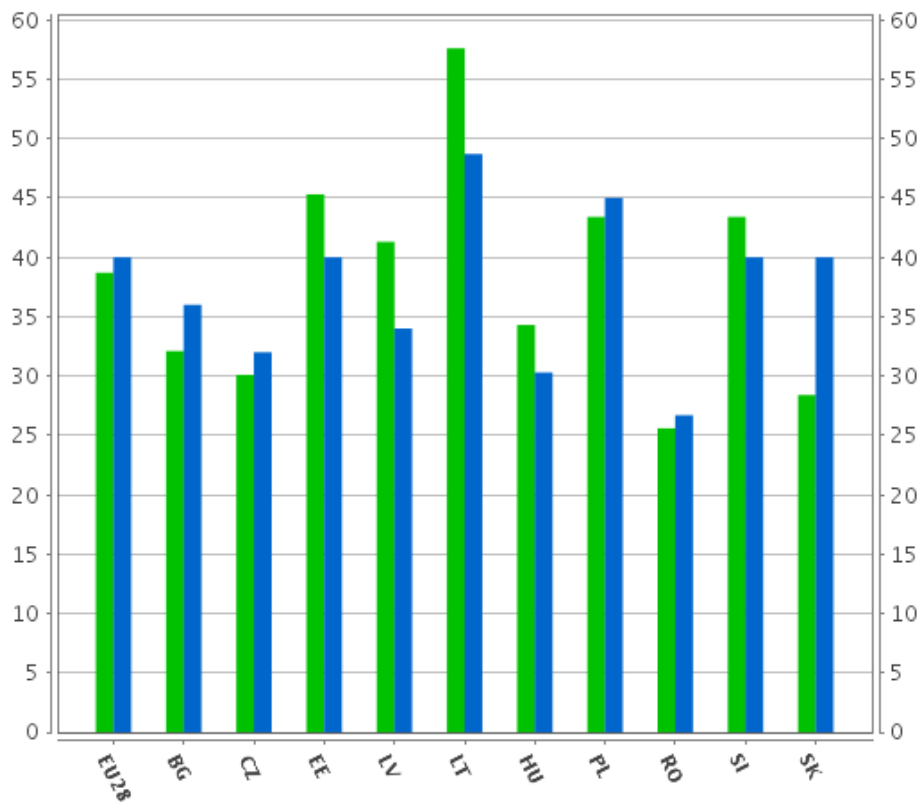


**Figura 2.** Evoluția numărului de studenți la programe de licență ale universităților publice și private din România  
[Prelucrare date din Sursa: Institutul National de Statistică (2017) – TEMPO - Online]



**Figura 3.** Structura domeniilor și al specializărilor/programele de studii universitare de licență la instituții de învățământ superior de stat și particulare, în anul univ. 2014-2015  
[Sursa: Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (2015) - Barometrul Calității Sistemului de Învățământ Superior]





**Figura 4.** Procentul din populație cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani cu studii terțiare finalizate în UE și țări est-europene [Bulgaria (BG), Republica Cehă (CZ), Estonia (EE), Lituania (LV), Letonia (LT), Ungaria (HU), Polonia (PO), România (RO), Slovenia (SI), Slovacia (SK)], la nivelul anului 2015 (cu verde) și țintele propuse prin strategia Europa 2020 (cu albastru)  
[Sursa Eurostat – Europe 2020 Indicators]

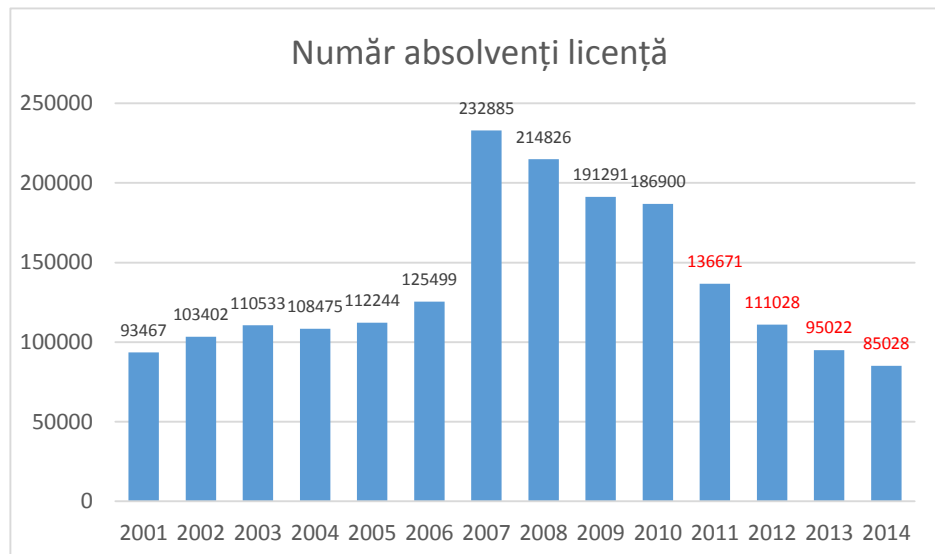
## 2. Ponderea populației cu studii superioare în grupa de vârstă 30-34 ani

Unul din obiectivele principale ale Strategiei Europa 2020, preluat și în strategiile naționale de profil, este creșterea ponderii populației cu studii superioare, stabilindu-se drept țintă un procent de 40% în grupa de vârstă 30-34 ani pentru anul 2020.

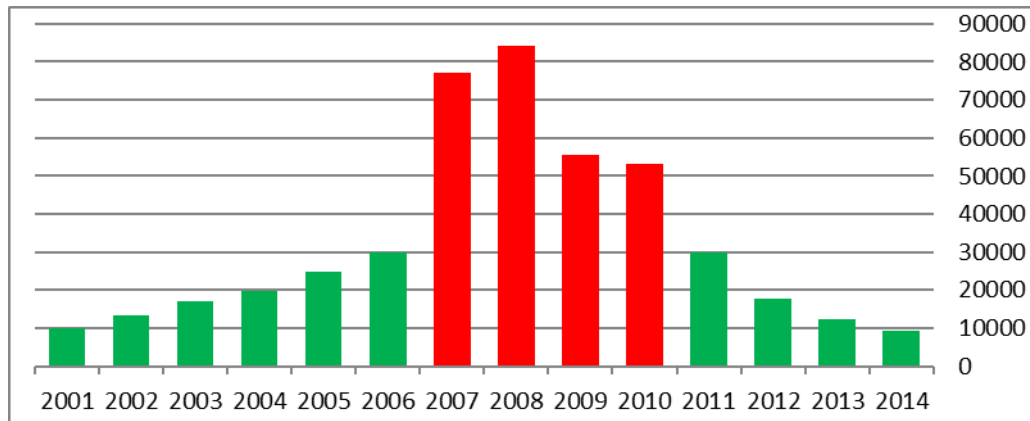
Figura 4 prezintă valoarea acestui indicator măsurat de către EUROSTAT la nivelul anul 2015 împreună cu țintele naționale asumate de țările est-europene. România se situează pe penultimul loc în cadrul Uniunii Europene la aproximativ două treimi din media acesteia, iar ținta națională asumată pentru 2020 (i.e. 26,74%) nu face decât să mențină România în această situație periferică.

*Cifra de școlarizare este unul din principalele instrumente pe care statul român le are la dispoziție pentru realizarea obiectivului propus, atât cantitativ cât și calitativ.*

Din analiza ilustrată în *Figura 5*, se constată că avem o reducere constantă a numărului de absolvenți de studii de licență începând cu anul 2007. Așa cum am amintit în secțiunea anterioară de analiză a populației universitare, un factor esențial în această evoluție este reprezentat de sectorul de învățământ la distanță sau frecvență redusă (ilustrat în *Figura 6*). Scăderea accentuată a sectorului ID și FF poate fi explicată și prin faptul că acestea sunt studii exclusiv cu taxă. De altfel, o scădere semnificativă, deși cu o rată mult mai mică decât cea înregistrată la ID și FF, este constatată și în cazul studenților care studiază la forma de învățământ de ZI pe locurile cu taxă. Drept urmare, sustenabilitatea obiectivului propus și o creșterea valorii indicatorului amintit pe termen mediu (post-2020) necesită o susținere adecvată din partea statului român, un rol important fiind reprezentat de alocarea de locuri bugetate.



*Figura 5. Evoluția absolvenților de licență [prelucrare pe baza datelor INS]*



**Figura 6.** Absolvenți licență, altă formă decât învățământ zi [prelucrare pe baza datelor INS]

În perioada 07.09.-18.12.2015, Curtea de Conturi a României a efectuat o acțiune de audit al performanței cu tema *Analiza fundamentării și evoluției situației obiectivului privind creșterea procentului absolvenților de învățământ superior, în conformitate cu prevederile Strategiei Europa 2020*. În cadrul Raportului de sinteză este prezentată o situație a absolvenților de studii superioare, pe vârste, în perioada 1999 – 2012, folosind datele EUROSTAT și calculează valoarea indicatorului țintă privind *Ponderea populației cu studii superioare în grupa de vârstă 30-34 ani*, care ar fi trebuit să se regăsească în perioada 2010-2014 în lipsa fenomenului de emigrație. Astfel, numărul de absolvenți de licență care ar fi trebuit să se regăsească în populația de 30-34 de ani în 2010 este de 463.904, comparativ cu 281.000 regăsiți efectiv, iar în 2014 ar fi trebuit să se regăsească 573.972, față de 343.600 regăsiți efectiv. Altfel spus, deși a absolvit învățământul superior românesc (public și privat) aproximativ 30% din populația în vârstă de 30-34 de ani, numai 18% din populația în vârstă de 30-34 de ani mai rezida în România în 2010; pentru 2014, diferența este și mai mare, de la 41% la 25%. Perioada de vârf a populației universitare din România (2007-2008) este de așteptat să conducă la valori ridicate ale acestui indicator, care să contribuie la atingerea și chiar depășirea țintei naționale asumate (i.e. 26,74%), în ciuda unei fenomenului masiv de emigrare, trecând chiar prin valori de peste 30% în perioada 2017-2018. În acest context, raportul critică utilizarea *Indicatorului* pentru justificarea menținerii cifrei de școlarizare sau a creșterii finanțării și afirmă că scopul acestor acțiuni era ”menținerea în viață a unui sistem superior supradimensionat, de o calitate scăzută și neconectat la nevoile economico-sociale ale României”.

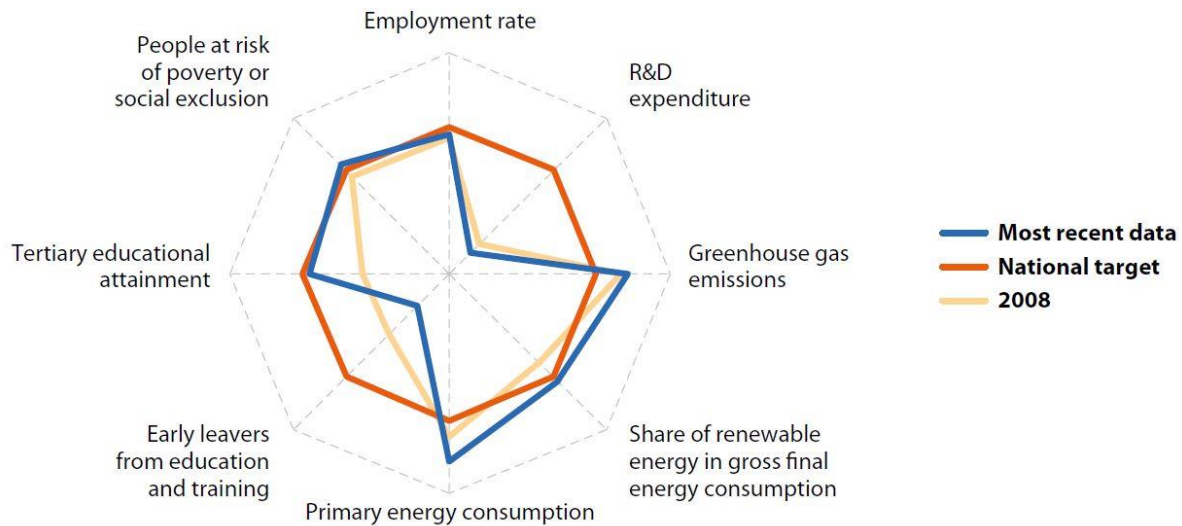
Din punctul nostru de vedere, cele două afirmații menționate anterior trebuie analizate separat, iar cauzele și eventualele corelații necesită o dezbatere mai amplă; sistemul analizat are o componentă publică și una privată, iar componenta publică are o componentă susținută de la bugetul de stat și o componentă susținută din taxe de școlarizare. În condițiile în care componenta bugetată reprezenta o pondere de 27-28% în perioada de maxim al populației universitare de licență, iar componenta privată ajunsese la 46%, aprecierile privind dimensiunea, calitatea și adaptarea la nevoile economico-sociale trebuie făcute diferențiat pe componentele și formele de învățământ absolvite (IF/ID/FF) și trebuie susținute de statistici și studii adecvate și concrete. Însă ceea ce este mai important pentru formularea acestui punct de vedere privind fundamentarea cifrei de școlarizare este că sistemul din perioada analizată diferă semnificativ de cel prezent și prognozat. Inclusiv raportul Curții de Conturi concluzionează că ”Indicatorul va intra pe un trend descendent, după 2020, ajungându-se la valori mai mici decât această țintă, datorită scăderii numărului de înmatriculări în învățământul superior”.

*Deși cifra de școlarizare este unul din instrumentele ce pot contribui la această redresare și la reducerea decalajului față de media UE, atât cantitativ cât și calitativ, această pârghie trebuie conjugată cu ameliorarea calității și atractivității învățământului (atât universitar cât și preuniversitar), reducerea fenomenului de emigrație, creșterea motivației elevilor și studenților pentru studii, reducerea abandonului școlar și universitar și dezvoltarea unor instrumente alternative de finanțare a studiilor.*

Vârsta	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
21	1436	1479	1484	2971	2913	2536	1821	2098	3173	15751	12840	13737	10614	10137
22	7458	9001	9234	13309	12872	13029	13084	11459	13595	38875	36158	38977	31036	26991
23	13385	14506	17309	21503	23040	25781	23538	24731	28889	42413	31764	29032	27255	24793
24	13771	14821	16765	19241	20085	21333	22009	21428	21633	30947	24670	19290	16449	13313
25	10337	10309	11199	11683	12732	13537	12888	12791	13448	19184	17379	14707	16959	9526
26	5666	5653	6136	7055	8008	8615	8128	8675	8770	13313	12603	9884	10443	5985
27	3325	3516	4155	4471	5626	5784	6160	6104	6021	10345	10812	7667	9423	3908
28	2241	2346	2794	3447	4136	4737	4390	4555	5537	9067	9080	6272	7878	3542
29	1534	1610	1852	2463	3275	3383	3371	3799	4972	7669	8306	5549	6166	3176
30-34	2223	2217	2718	3471	5274	5853	5261	6029	6553	14139	15560	13991	10959	7084
35-39	2073	2171	2366	3482	5441	5975	7825	10575	12908	31181	35654	32185	9076	5740
40 +	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15063	7938
<b>Total</b>	<b>63622</b>	<b>67940</b>	<b>76230</b>	<b>93467</b>	<b>103402</b>	<b>110533</b>	<b>108475</b>	<b>112244</b>	<b>125499</b>	<b>232885</b>	<b>214826</b>	<b>191291</b>	<b>186900</b>	<b>136671</b>
% 21-25	72,91	73,77	73,45	73,51	69,28	68,95	67,61	64,60	64,33	63,19	57,17	60,51	54,74	62,02
% 26-29	20,07	19,32	19,59	18,65	20,35	20,37	20,33	20,61	20,16	17,35	18,99	15,35	18,14	12,15
% 30-34	3,49	3,26	3,57	3,71	5,10	5,30	4,85	5,37	5,22	6,07	7,24	7,31	5,86	5,18
% 35-39	3,26	3,20	3,10	3,73	5,26	5,41	7,21	9,42	10,29	13,39	16,60	16,83	4,86	4,20
% 40 +	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8,06	5,81

**Tabel 2. Distribuția pe vârste a absolvenților de licență în perioada 1999-2012**  
[Sursa: Curtea de Conturi a României (2015) – Sinteza raportului de audit al performanței;  
Tabel realizat pe baza datelor EUROSTAT]

În ciuda deficiențelor semnalate, este totuși remarcabilă evoluția acestui indicator și apropierea lui de ținta propusă, cu atât mai mult cu cât țintele asumate pentru indicatorii de educație și cercetare au valori mari comparativ cu cele de referință (a se vedea *Figura 7*). Remarcăm, de asemenea, faptul că în privința celorlalți doi indicatorii de educație și cercetare (*rata de părăsire timpurie a școlii și alocarea din PIB pentru cercetare și dezvoltare*) România a înregistrat regrese comparativ cu anul de referință 2008, depășindu-se și mai mult de țintele ridicate propuse.



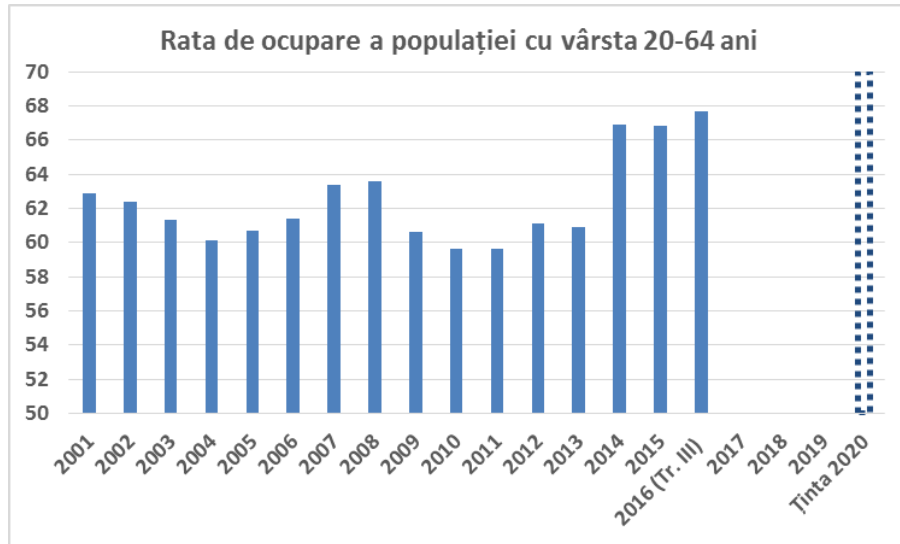
**Figura 7.** Situația indicatorilor naționali din cadrul Strategiei Europa 2020: țintele naționale, situația lor la nivelul anului 2008 și situația lor conform datelor cele mai recente (2014 sau 2015, cu excepția Emisiilor de gaze cu efect de seră) [Sursa: EUROSTAT – [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe\\_2020\\_indicators - Romania](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_indicators_-_Romania)]

### 3. Corelarea cu strategia pentru ocuparea forței de muncă și nevoile angajatorilor

Evoluția ratei de ocupare a populației cu vârsta între 20 și 64 de ani este prezentată în *Figura 8* pentru perioada 2001-2016 (cu mențiunea că pentru anul 2016 sunt disponibile, la acest moment, datele corespunzătoare trimestrului III). În ultimii 3 ani s-au înregistrat valori semnificativ mai mari ale acestui indicator comparativ cu restul perioadei analizate, fiind vizibil un salt important începând cu 2014 de la o valoare medie de 60,36% în perioada 2009-2013 la una de 67,13% în perioada 2014-2016. Aceste rezultate sunt încurajatoare în ce privește dezvoltarea unui model sustenabil de creștere economică care să asigure *ocuparea eficientă a forței de muncă*..

*Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă 2014-2020* a stabilit o serie de măsuri active pentru reducerea șomajului și creșterea gradului de ocupare a populației, având drept obiectiv principal impulsivarea eforturilor de a atinge ținta de ocupare stabilită de România pentru anul 2020, și anume o rată de ocupare de 70% pentru populația în vârstă de 20-64 de ani. Unul dintre cele 4 obiective specifice pentru realizarea Strategiei este *Dezvoltarea unei resurse umane cu un nivel înalt de calificare și competențe adaptate la cerințele pieței muncii*. *Susținerea financiară pentru tinerii care doresc să urmeze studii superioare reprezintă unul*

*din mecanismele principale pentru îndeplinirea acestui obiectiv și atingerea țintei privind rata de ocupare.*



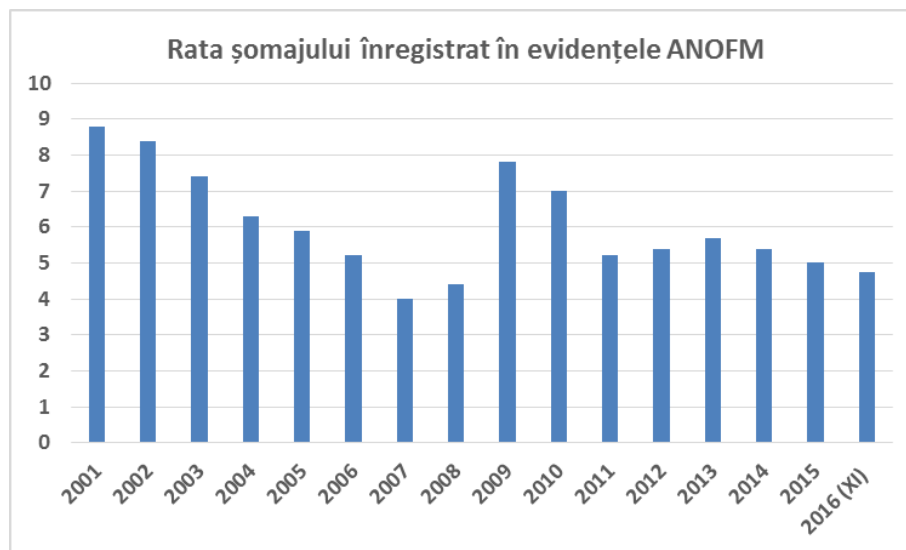
**Figura 8.** Rata de ocupare a populației cu vârsta între 20 și 64 de ani în perioada 2001 – 2016 și ținta asumată de România în cadrul Strategiei Europa 2020.

[Prelucrarea date din Sursa: Institutul Național de Statistică (2017) – TEMPO – Online și Comunicatul nr. 330 / 22.12.2016]

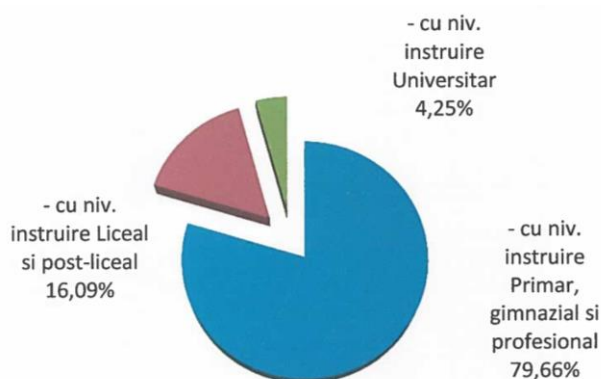
Așa cum se poate observa și din *Figura 10*, numai 4,25% dintre șomerii înregistrați la ANOFM sunt absolvenți de studii superioare, ceea ce reprezintă 17.677 de persoane din totalul de 416.673 de șomeri înregistrați la nivelul lunii noiembrie 2016.

Deși se constată în ultimii ani o scădere importantă a numărului de tineri cu studii superioare din cadrul populației inactive, există în continuare un nivel ridicat al acestui indicator. Totodată există necorelări între pregătirea universitară și cerințele pieței muncii ce au fost identificate în diverse studii sociologice precum *Studiului național de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ superior* (UEFISCDI), *Absolvenții recenți de învățământ superior și integrarea lor pe piața muncii* (proiectul Strategia DOCIS), *Evaluarea și prognozarea cererii de muncă potențiale pentru absolvenții de învățământ superior în structura ocupațională, la orizontul anului 2020, în vederea dezvoltării* (Institutul Național de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale). Din păcate aceste studii nu fac distincție între absolvenți în funcție de tipul de universitate absolvită (publică/privată), forma de învățământ (zi/ID), forma de finanțare (buget, taxă, parțial buget) și, drept urmare, ele nu pot fi utilizate în

fundamentarea cifrei de școlarizare totale, însă vor putea fi utilizate în distribuirea cifrei de școlarizare pe universități și pe ramuri de știință/domenii de studii. Chiar și în procesele amintite ele pot fi utilizate sub rezerva perioadei în care au fost efectuate, ele nefiind, din păcate, actualizate.



**Figura 9.** Rata șomajului înregistrat în evidențele ANOFM în perioada 2001 – 2016.  
[Prelucrare date din Sursa: Institutul Național de Statistică (2017) – TEMPO – Online și Comunicatul ANOFM din 17.01.2017]



**Figura 10.** Distribuția șomerilor după nivele de instruire la data de 30.11.2016.  
[Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (2017) – Comunicat de presă din 17.01.2017]



Capacitatea populației cu studii superioare de a se adapta cerințelor pieței muncii se poate observa și din *Tabelul 3*. Astfel, rata șomajului specifică pentru populația cu studii superioare, care a fost în medie de 5.03%, în perioada 2011-2015, este semnificativ mai mică ( $p\text{-value} < 0.01$ ) față de cea pentru populația fără studii superioare, care a avut o medie de 7.36%, în aceeași perioadă.

Indicator <sup>8</sup>	2011	2012	2013	2014	2015
PO cu nivel de instruire superior	1475785	1527412	1560263	1588588	1724319
Șomerii cu nivel de instruire superior	73387	82065	89221	98340	73952
PA cu nivel de instruire superior	1549172	1609477	1649484	1686928	1798271
RS specifică a populației cu nivel de instruire superior (%)	<b>4.74</b>	<b>5.10</b>	<b>5.41</b>	<b>5.83</b>	<b>4.11</b>
PO fără nivel de instruire superior	7052364	7077640	6988869	7025151	6811067
Șomeri fără nivel de instruire superior	586039	545144	563763	530342	549958
PA fără nivel de instruire superior	7638403	7622784	7552632	7555493	7361025
RS specifică a populației fără nivel de instruire superior (%)	7.67	7.15	7.46	7.02	7.47
PO	8528149	8605052	8549132	8613739	8535386
Șomeri BIM	659426	627209	652984	628682	623910
PA	9187574	9232261	9202116	9242420	9159296
Rata șomajului (%)	7.18	6.79	7.10	6.80	6.81

**Tabel 3.** Evoluția populației ocupate, șomerilor (conform definiției internaționale BIM), și populației active, în România, în perioada 2011-2015

[Prelucrare date din Sursa: Institutul Național de Statistică (2017)-TEMPO-Online, <http://statistici.insse.ro/shop/>]

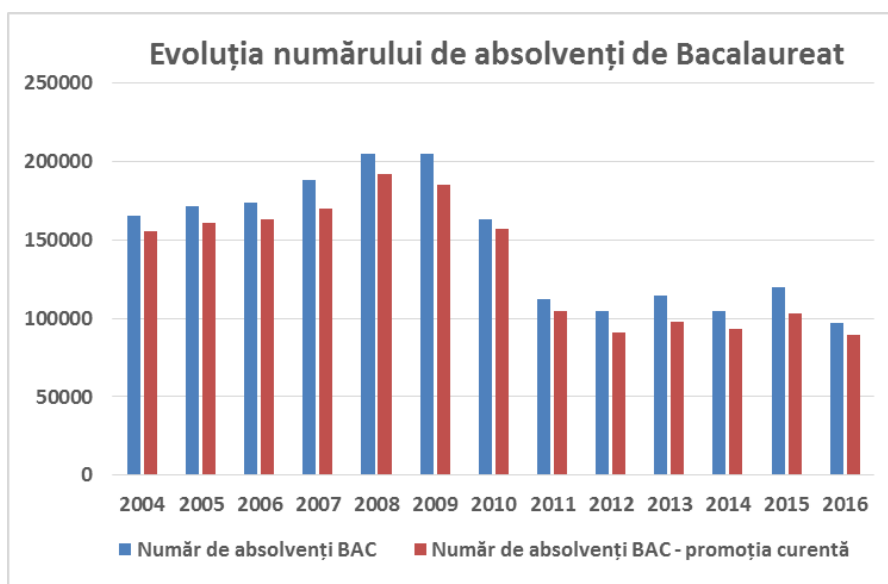
Faptul că există deosebiri între criteriile folosite în definițiile BIM (Biroul Internațional al muncii) și ANOFM (Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă) nu afectează validitatea concluziei de mai sus.

#### 4. Corelarea cu numărul de absolvenți de Bacalaureat

Numărul de absolvenți de Bacalaureat este determinat, în principal, de evoluția natalității în România, fenomenul de migrație, rata abandonului școlar și de rata de promovabilitate a examenului de bacalaureat. Prin analiza evoluției numărului de absolvenți de Bacalaureat din perioada 2004 – 2016 (*Figura 11*) se poate constata un maxim de absolvenți în perioada 2008-2009, urmat de o scădere abruptă până în anul 2011 și o evoluție relativ constantă în ultimii 6 ani.

<sup>8</sup> PO reprezintă populația ocupată, PA reprezintă populația activă

Astfel, în perioada 2011-2016 se poate constata un platou de stabilitate cu o valoare medie de 108.820 și o variație maximă de 10,65%, situație ce este de așteptat să se mențină și în următorii ani ținând cont de stabilizarea populației de 18 ani și rata de absolvire a examenului de Bacalaureat. ***Din această perspectivă, este justificată o propunere de menținere a cifrei de școlarizare alocate la nivel de licență în anii precedenți.***



**Figura 11.** Evoluția numărului de absolvenți ai examenului de Bacalaureat  
[Sursa: ARACIS – Barometrul Calității Sistemului de Învățământ Superior 2015  
Calculare după <https://statistici.insse.ro/shop/> și Raport analiza BAC  
<http://www.edu.ro/index.php/pressrel/22114> ]

În privința ratei de promovabilitate, considerăm relevantă raportarea numărului de absolvenți de Bacalaureat la populația cu vârsta de 18 ani rezidentă în România, ilustrată în *Tabelul 4*. După scăderea abruptă din perioada 2009-2011, se constată o anumită stabilizare a raportului dintre numărul de absolvenți de Bacalaureat și populația cu vârsta de 18 ani în jurul valorii de 50%. Această valoare medie ne oferă totodată o estimare a procentului de absolvenți de Bacalaureat dintr-o generație, incluzând atât pe cei care promovează examenul de Bacalaureat în anul absolvirii liceului, cât și ulterior. Prin urmare, 50% ar putea fi pragul maximal de absolvenți de învățământ superior din categoria 30-34 de ani, pe termen mediu. Dar, dintre acești absolvenți de

Bacalaureat există o parte care nu continuă studiile la nivel universitar,<sup>9</sup> iar din cei care urmează cursurile universitare există o proporție importantă care abandonează. Informațiile și analizele cu privire la abandonul studiilor universitare sunt încă insuficiente, iar aceasta face ca în diferite studii să fie vehiculate date foarte diferite. Conform unei prezentări din cadrul proiectului ROSE<sup>10</sup>, valoarea ratei de retenție în *primul an universitar* este de 82,3% iar unul din obiectivele proiectului este creșterea acestui indicator la nivelul de 84,5%. De asemenea, din analizele<sup>11</sup> efectuate de ANOSR, se constată că numai 61% dintre studenții înmatriculați în anul I au *finalizat studiile* de licență începute, unul din motivele cele mai întâlnite cu privire la abandonul universitar fiind lipsa resurselor financiare. ***În concluzie, în lipsa unor măsuri active suplimentare pentru motivarea absolvenților de Bacalaureat să continue și să finalizeze studii universitare, obiectivul României de creștere a ponderii populației cu studii superioare are un grad redus de realizare pe termen mediu, menținând România în zona periferică a UE în această privință.***

Anul	Populație 18 ani	Absolvenți <sup>12</sup> BAC	Raport Absolvenți BAC și populația de 18 ani
2016	214857	97225	45,25%
2015	211788	120027	56,67%
2014	215783	104329	48,35%
2013	225947	114653	50,74%
2012	221128	104752	47,37%
2011	221770	111932	50,47%
2010	224078	163545	72,99%

<sup>9</sup> Nu am identificat studii naționale pentru estimarea acestei proporții

<sup>10</sup> Proiect care își propune să contribuie la reducerea abandonului în învățământul secundar și terțiar, finanțat printr-un împrumut de 200 de milioane de euro acordat de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare

<sup>11</sup> Alianța Națională a Organizațiilor Studențești din România, Sistemul de acordare a burselor – Perspectiva ANOSR (2014)

<sup>12</sup> Numărul de absolvenți ai examenului de Bacalaureat include atât absolvenți din promoția curentă cât și din promoțiile anterioare

2009	231644	204883	88,45%
------	--------	--------	--------

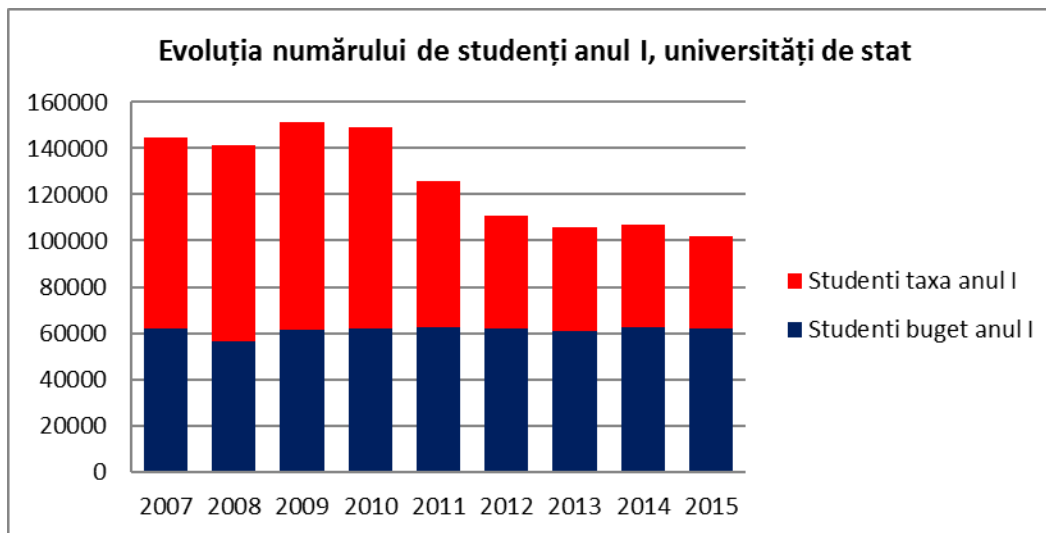
**Tabel 4.** Proporția absolvenților cu bacalaureat

[prelucrare pe baza datelor INS și SIIIR]

### 5. Propunerea cifrei de școlarizare

Evoluția numărului de studenți înmatriculați în anul I la universitățile de stat este prezentată în *Figura 12* și în *Tabelul 5*, fiind identificate separat cele două forme de finanțare (buget și taxă). Analiza de tendință efectuată pe date istorice (pe seria de timp studiată), în privința numărului de locuri bugetate ocupate la nivelul anului I, ne arată un trend ușor crescător:  $\hat{y} = 59859 + 265 * t$ ,  $p\text{-value}(\beta)=0,18579$ , ceea ce susține ideea unei evoluții aproximativ constantă a acestui indicator. În privința locurilor ocupate în regim cu taxă se constată o scădere continuă a cererii, începând cu anul 2009 (atât la universitățile de stat cât și la cele private), chiar și în anii în care s-au înregistrat variații pozitive ale numărului de absolvenți de bacalaureat raportat, de anul precedent (a se compara cu *Figura 11* și *Tabelul 4*).

Ținând cont de această scădere continuă a numărului de studenți cu taxă din învățământul superior românesc, o scădere notabilă a cifrei de școlarizare alocate pentru anul universitar 2017/2018 comparativ cu anii precedenți ar accentua trendul negativ al populației universitare din România și ar afecta stabilitatea înregistrată în ultimii 5 ani în ce privește populația înmatriculată în învățământul universitar public. O astfel de măsură ar avea un impact negativ și asupra sustenabilității obiectivului de creștere a ponderii populației cu studii superioare asumat în strategiile naționale și europene precum și asupra eforturilor de reducere a abandonului universitar derulate prin Proiectul ROSE, finanțat printr-un împrumut de 200 de milioane de euro acordat de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, cunoscut fiind faptul că unul din motivele cele mai întâlnite cu privire la abandonul universitar este lipsa resurselor financiare.



**Figura 12.** Evoluția numărului de studenți din anul I universități de stat [prelucrare pe baza datelor CNFIS]

Anul	Total studenți anul I	Studenți buget anul I	Studenți taxa anul I	Raport taxă/buget
<b>2007</b>	144730	61739	82991	134,42%
<b>2008</b>	141415	56455	84960	150,49%
<b>2009</b>	151163	61493	89670	145,82%
<b>2010</b>	149155	61887	87268	141,01%
<b>2011</b>	125987	62277	63710	102,30%
<b>2012</b>	110577	61903	48674	78,63%
<b>2013</b>	105966	60865	45101	74,10%
<b>2014</b>	106741	62264	44477	71,43%
<b>2015</b>	102167	61795	40372	65,33%

**Tabel 5.** Evoluția numărului de studenți din anul I universități de stat [prelucrare pe baza datelor CNFIS]

Un element important în stabilirea numărului de locuri bugetate îl reprezintă și cohorta de vârstă rezidentă în România (prezentată în *Tabelul 6* pentru ultimii 10 ani și următorii 4 ani). Astfel, în următorii 3 ani sunt estimate mici creșteri comparativ cu ultimii 3 ani, urmate de o

scădere în 2020 (cu aproximativ 5% în evoluția anuală). Astfel, este justificată și din acest punct de vedere menținerea numărului de locuri bugetate la nivelul ultimilor 3 ani, cu atât mai mult cu cât cifra de școlarizare a fost relativ constantă în ultimii 9 ani, chiar dacă au existat și variații anuale importante ale cohorței de 18 ani.

	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	An ul 2010	An ul 2011	An ul 2012	An ul 2013	An ul 2014	An ul 2015	An ul 2016	An ul 2017	An ul 2018	An ul 2019	An ul 2020
Cohor ta 18 ani	2834 48	2582 39	2316 44	224 078	221 770	221 128	225 947	215 783	211 788	214 857	218 646 *	218 530 *	220 009 *	209 162 *
Evolu ție cohort a	- 0,06 %	- 8,89 %	- 10,3 0%	- 3,2 7%	- 1,0 3%	- 0,2 9%	2,1 8%	- 4,5 0%	- 1,8 5%	1,4 5%	1,7 6%	- 0,0 5%	0,6 8%	- 4,9 3%
Cifră școlar izare (HG)	5721 6	6200 0	6260 0	626 00	628 50	624 00	624 00	624 00	624 00	620 00				
Evolu ție Cifră școlar izare	- 7,57 %	- 8,36 %	- 0,97 %	- 0,0 0%	- 0,4 0%	- 0,7 2%	- 0,0 0%	- 0,0 0%	- 0,0 0%	- 0,6 4%				

\* date estimate

**Table 6.** Evoluția locurilor bugetate și a cohorței de 18 ani [prelucrare pe baza datelor INS și a legislației]

Din analiza efectuată asupra pieței muncii s-a constatat faptul că în ultimii 3 ani s-au înregistrat valori semnificativ mai mari ale ratei de ocupare a populației cu vârsta între 20 și 65 de ani comparativ cu restul perioadei analizate, fiind vizibil un salt important începând cu 2014 de la o valoare medie de 60,36% în perioada 2009-2013 la una de 67,13% în perioada 2014-2016 (Figura 8). Totodată rata șomajului a ajuns în 2016 la mai puțin de 5%, apropiindu-se de valorile înregistrate în 2007-2008, înainte de criza economică (Figura 9) și numai 4,25% dintre șomeri sunt absolvenți de studii superioare (Figura 10). Drept urmare, este justificată și din perspectiva nevoilor de pe piața muncii menținerea și chiar creșterea nivelului de subvenții bugetare acordate persoanelor care doresc să urmeze studii universitare.

***În concluzie, din punctul de vedere al Consiliului Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior este preferabilă menținerea cifrei de școlarizare pentru învățământul superior de stat în anul universitar 2017-2018 la nivelul de 62.000 de locuri/granturi de studii pentru studii universitare de licență. Eventuale variații generate de aspecte ce nu au putut fi luate în considerare în acest studiu pot fi justificate, dar ele trebuie limitate la maximum 3% din cifra de școlarizare recomandată.***

***Subliniem faptul că atingerea obiectivelor asumate la nivel național în privința educației terțiare și a ocupării forței de muncă necesită adoptarea unei strategii comprehensive și a unui plan de măsuri concrete care să promoveze echitatea și incluziunea socială în accesul la studii universitare, competitivitatea internațională a instituțiilor de învățământ superior din România, adaptarea programelor de studii la cerințele complexe și dinamice ale economiei și societății secolului XXI. O asemenea strategie, care ar putea include și o modificare a modului în care se alocă locurile de studii la nivel național, ca și în interiorul instituțiilor de învățământ superior, presupune o consultare largă a tuturor factorilor interesați. Pe baza expertizei de care dispune și în temeiul atribuțiilor ce-i revin, Consiliul Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior apreciază că poate contribui în mod semnificativ la temeinica pregătire și elaborare a acestor politici publice în domeniul învățământului superior.***

Cu toate că numărul de absolvenți de licență a scăzut semnificativ în ultimii 10 ani, de la 232885 în 2007 la 85208 în 2014, numărul de studenți înmatriculați în anul I la programele de master din universitățile publice a cunoscut o variație mult mai redusă (de maxim 27% față de

medie, datorat în mare parte promoțiilor duble de absolvenți generate de trecerea la sistemului Bologna). Această populație a înregistrat o valoare medie pentru perioada 2012-2015 de 51.616 persoane, cu o variație maximă de 4%, ceea ce înseamnă că aproximativ 45% dintre masteranzii anului I de la universitățile publice au ales să studieze în regim cu taxă. Aceasta indică o atractivitate a studiilor de master, cât și capacitatea de absorbție a absolvenților de licență pentru studii de master. Cifra de școlarizare propusă alocată pentru programele de master a fost relativ constantă în ultimii 10 ani (35.600 începând cu 2011) și reprezintă mai puțin de jumătate din numărul absolvenților de licență din ultimele promoții analizate. **În concluzie, considerăm justificată menținerea pentru anul universitar 2017/2018 a numărului de locuri propuse la master, adică 35600.** Eventuale variații generate de aspecte ce nu au putut fi luate în considerare în acest studiu pot fi justificate, dar ele trebuie limitate la maximum 3% din cifra de școlarizare recomandată.

*Grupul de lucru: Emilia Titan (coordonator),*

*Claudiu Tufiș, Vlad Ștefan Barbu, Călin*

*Adrian Comes, Mihai Dimian și Ovidiu Aurel*

*Ghiuță*

*Aprobat prin vot electronic de membrii CNSPIS*